

Falchs

30

Grup de divulgació
de la història de Fals

FULLS DE DIVULGACIÓ DE LA HISTÒRIA DE FALS

NOVEMBRE 2006, NÚMERO 30

Mas Jaumeandreu (1era. part)

Jaume Andreu (IV) va unir-se amb Jerònima, filla de Joan Soler de Torradas, del lloc de Sant Feliu de Rodós. El matrimoni va ser productiu i va aconseguir fer pujar set fills, cinc xicots, dits Antoni, Pere, Valentí, Jaume i Jacint, i dues xicotes, la Magdalena i la Maria. El Jacint va marxar de casa i va instal·lar-se al Molí de les Feixes de Sant Martí de Torruella. El Jaume va fer-se capellà, i quan va morir el 1635 era rector de Rajadell. La Magdalena es va casar amb Andreu Fabrés de Sant Vicenç de Castellet.

El 7 d'abril de 1599 Jaume Andreu es trobava a Manresa, a cal fuster Francesc Coromines del carrer de les Piques, quan va demanar que acudís el notari Pere Torras per prendre-li testament. Deuria estar greument malalt, ja que una setmana més tard ja es va obrir i es van fer públiques les seves últimes voluntats.

El document demostra que el mas passava per una bona situació econòmica, ja que el testador va fixar els dots de les dues noies en 300 lliures i la legítima pels quatre nois en 100 lliures. Va manar que la capella de Sant Joan Baptista, construïda dins de la seva heretat, fos pintada en el termini de dos anys després de la seva mort, i que es dotés amb un missal, una casulla i un calze de plata. Va agrair al seu germà Joan Jaume Andreu, encara solter, els anys que portava treballant a casa amb un premi de cent lliures. Va nomenar hereu a l'Antoni, el primogènit.

Jerònima, la vídua, va sobreviure al difunt marit molts anys i va fer dos testaments, un el 1628, i el definitiu el 1637. Va deixar 50 lliures per les cerimònies del funeral, 40 lliures per a misses i alguns llegats menors a la Mare de Déu de Montserrat i a les confraries i altars de la parròquia de Fals. En el primer testament va fer hereu al Jacint, el fill petit, però en el segon es va decantar pel Pere. Es nota que el Jacint era el predilecte, perquè li va deixar 145 lliures procedents del seu dot, mentre que a la resta de fills no els va deixar gairebé res.

El següent hereu, l'Antoni Jaume Andreu, va morir prematurament i sense deixar descendència, així que la línia successora va passar al Pere, el segon. El 1617, si abans no, el Pere ja constava com a cap de casa. Es va casar amb una dona dita Maria, la qual li va donar l'hereu Francesc i dues filles, la Maria i la Magdalena.

Detall de la façana

En el capbreu de 1639, el Pere va declarar que posseïa 2.000 jornals de terra, pels quals pagava cada any 30 sous de delme al Duc, però a més a més tenia una peça d'uns 30 jornals de camp i vinya, dita de la Tora o de la Capella de Sant Joan, el delme de la qual es partien a mitges el Duc i el rector de Fals. Segurament aquesta terra havia estat destinada al manteniment del culte, quan la capella va ser construïda pel vell Jaume Andreu.

Durant aquesta època el mas va gaudir d'una bona situació econòmica, una prova de la qual és la làpida de grans dimensions que el Pere va encarregar el 1651 per la tomba d'ell i la seva nissaga. La tomba dels Jaumeandreu estava situada en un lloc preeminent, al peu de l'altar que hi havia a la part nord del transsepte de l'església. La làpida s'ha conservat fins avui i es perfectament llegible. L'agost de 1667 va fer testament davant del rector de Fals, que era mossèn Francesc Duran, i un any o dos després va estrenar la nova tomba. La relació de la família Jaumeandreu amb el rector deuria ser cordial, ja que en morir el rector el 1672, es va permetre que el seu cos hi fos enterrat.

En el moment de la defunció del Pere els seus fills eren menors d'edat, de manera que van tenir cura d'ells les tres persones prèviament designades com a tutors: mossèn Duran, el rector del poble, Jacint Pons, en drets doctor, i Jaume Clapés, un propietari d'Oló. Aquests es van fer càrrec de pagar les 550 lliures del dot de Maria, que es va casar el 1680 amb Salvador Brunet de Guardiola. L'altre germana va casar-se amb Francesc Torras del mas Vistrell de Rocafort.

Francesc Jaumeandreu es va casar el 1685 amb Francesca Rovira, de Sant Marçal de Relat. El pare de la núvia va lliurar el dot *...set centes lliures moneda barcelonesa y les caixas joyas averias y vestits en lo terme de llussanes donar acostumadas a donzellas de semblant qualitat y conditio...* El dot no es va pagar de cop, sinó a terminis; 300 d'entrada, 200 al cap d'un any, i 200 al cap de dos. El primer fill que van tenir el Francesc i la Francesca va ser el Valentí. Quan el Francesc va enviuar, va contraure segones núpcies amb una senyora vídua anomenada Estàsia. Aquesta era vídua de Francesc Pont, i després del Jaumeandreu encara va tenir humor per casar-se per tercera vegada. Ho va fer amb l'hereu dels masos Serramallera i Bellvehí de Calders. El dot de 500 lliures va anar passant d'un marit a l'altre. Amb l'Estàsia va tenir dos fills més; el Martí i el Josep. Aquest darrer va marxar a Manresa, on va dedicar-se a l'ofici de traginer.

Com que el 1702 l'amo del mas Jaumeandreu necessitava diners per algun negoci seu, aquest va demanar un préstec en forma de censal de 600 lliures a Mònica Vicens, la Priora del convent de Santa Clara de Manresa. Algú es podria demanar d'on procedia aquest cabal. La resposta és la següent; eren els diners del dot que la família de la monja Caterina Pla havia hagut de pagar perquè la novícia pogués ingressar en el convent. Un dot de matrimoni i un dot de monja eren equivalents.

Durant l'època del Francesc el país va passar per un tràngol terrible; la guerra de Successió. No en sabem en quin grau l'amo de Jaumeandreu va estar involucrat a favor dels defensors de la terra, o dels seus contraris, els felipistes, el fet es que ell i el seu veí Montconill van haver de fer una contribució de 250 dobles d'or als guanyadors de la guerra, una suma de diners molt considerable. El 1714 va pagar 100 dobles d'or espanyol al Governador de Manresa don Andrés Bonito, tinent coronel del Regiment de Basilicata, del real exèrcit de Felip V. El Francesc es va veure obligat a manllevar la dita quantitat i vendre un censal de 560 sous anuals de pensió a Baltasar Rovira, canonge de la Seu de Manresa. Pel mateix motiu també va vendre's un altre censal de 144 lliures a Josep Monconill.

Valentí Jaumeandreu ja era l'amo del mas el 1716. Aquell any treballaven les seves terres tres mossos, anomenats Joan Vila, Josep Vall i Josep Cots. El seu salari anava de les 9 lliures i quart a les 11 lliures per any, a més del menjar i dormir. També tenia un pastor que s'encarregava del ramat, format per 25 ovelles, 9 anyells i 6 cabres. A les corts hi havia 4 porcs per matar, i una truja amb 4 porcells. Els animals de treball del mas eren una parella de bous, un matxo i un ruc. Al Puig Oliver s'hi estava un masover anomenat Andreu Freixas.

El Valentí va casar-se el 1718 amb la noia Caterina Alsina, de Súria. La Caterina venia acompanyada de 800 lliures i dues caixes de noguer ben assortides de roba. El matrimoni no va donar fruits i tampoc va durar gaire a causa de la defunció de la muller. Llavors el Valentí va enllaçar amb Anna Maria Oller. La segona dona era vídua de Martí Jaumeandreu, un moliner de Sant Martí que era parent del Valentí, i tenia un fill petit dit Lluís.

El segon matrimoni no va tenir cap fill del gènere masculí, sinó solament una noia anomenada Anna Maria, que va ser la pubilla del mas.

A mitjans del segle, coincidint amb la millora de la situació econòmica de Catalunya, va començar a Fals una gran expansió de les terres dedicades a vinya. Els propietaris van començar a cedir terra a qualsevol pagès que estigués disposat a plantar-hi ceps. Valentí Jaumeandreu va fer molts establiments a rabassa morta. Un cas que exemplifica aquest tipus de contracte és el que va signar el febrer de 1752 amb Joan Vila, de Sant Mateu. Li va establir a la quarta part un tros erm de 10 quarteres situat prop del Torrent de la Bassa, amb les clàusules següents:

...les quals parts haureu a vostres gastos de aportar en la casa de dit mon mas Jaume Andreu, so es, la verema en las tinas, y los grans e llegums en la era despres de ser batuts (...) y que vos no pugau aportar vos rahims ab carrega, cova o sistella, ni per a penjar ni fer pansas sens demanar llicencia a mi (...) tindreu facultat vos dit Adquisidor de fer, o be en dita pessa de terra o be en la casa de mon mas, una tina per a posar la verema que en dita terra cullireu i així mateix tindrau facultat a posar en lo saller de la casa de mon mas una bota per a tenir lo ví que resultara de la verema de la terra...

A començaments de 1758 el Valentí va fer davant de notari donació a la seva única filla Maria Anna de l'heretat, reservant-se per a ell l'usdefruit i la quantitat de 200 lliures per a testar. De fet, el que va fer aquest dia va ser ratificar la donació que havia fet a favor de la seva filla el dia que aquesta es va casar. L'home es deuria sentir vell i acabat i aquell mateix any va deixar d'existir. En el testament que va fer a la rectoria va ordenar la creació d'un aniversari de 25 lliures, capital que havia de servir perquè li fos resada a perpetuïtat una missa de 15 sous un cop cada any.

La pubilla va trobar marit en una de les cases fortes del terme, la Gabriela. El seu home era hereu i amb el casament van ajuntar-se les dues heretats. Clar que cadascuna tenia entitat pròpia i no es barrejaven els drets d'un i altre cònjuge. L'Anna Maria va ser tota sa vida la mestressa, mentre que el seu home es mantenia en un segon pla com a usufructuari. En els capítols que van signar les dues parts el març de 1743 va quedar estipulat que les dues propietats no s'unirien després d'ells, sinó que les deixarien a dos fills diferents. I així es va esdevenir, tal com veurem més avall.

Sembla ser que els dos cònjuges de primer van viure a

